

A főváros közéletmezésének bajai

A tojásinség. — Százötven millió tojás a hűtőházban

(Saját tudósítónktól.) Jelen cikkünkkel közleménysorozatot indítunk meg, melyben a lehetőség szerint föltárni igyekszünk azokat a mizériákat, melyekben Budapest közéletmezése szenved. Részletesen foglalkozni fogunk összegyűjtött adataink alapján mindazokkal a jelenségekkel, melyek megnehezítik a pesti polgár megélhetését s rámutatunk azokra a bajokra, amelyeket sürgősen orvosolni kell. Közleményeinket szigorú tárgyilagossággal hozzuk a nyilvánosság elé s azt a kettős célt óhajtjuk elérni, hogy egyrészt maga a közönség is lássa, mely állapotok azok, amelyek szinte türhetlenné teszik számára a helyzetet, másrészt pedig az illetékes hatóságok is tudják, hol van a baj, lássák és tudják meg, hol kell erélyes kézzel belenyulniok az életmezési mizériák dzsungelébe, szerezzenek érvényt azoknak a rendeleteknek, melyeket a mizériák enyhítésére hoztak meg, ha pedig valahol valamely hatósági intézkedéssel éppen a hatóság tetézte a bajokat, szüntessék meg ezeket az intézkedéseket, ne ragaszkodjanak hozzájuk görcsösen, csak azért, mert ők hozták, hanem igyekezzenek a helyükbe új és egészséges intézkedéseket léptetni.

I.

E közleményünk keretében a tojásinség kérdésével foglalkozunk. A tojás oly fontos életmezési cikk, hogy sokkal nagyobb gondot érdemelnek, mint aminőt eddig a hatóság részéről iránta tapasztaltunk.

A tojáskérdés legfőbb bajait abban látják, hogy Magyarország bizonyos kontingens leszállítására kötelezettséget vállalt a külfölddel szemben. Akkor azonban, midőn e kötelezettség vállalása megtörtént, — amely abból áll, hogy havonként 120 vagon tojást szállítunk Németországba, — mindazok az illetékes körök, amelyek a szerződést létesítették, azt állították, hogy ez nem akadályozza meg az ország szükségletének ellátását és nem lesz háttással a tojásárak emelkedésére sem.

Hogy mennyire nem volt igaza e föltevésnek, bizonyítja az, hogy a kivitel megindulása után már pár nap múlva rohamosan szökött fel a tojás ára. A nyáron, júliusban 22—24 fillér volt egy darab tojás, ma pedig ott tartunk, hogy e fontos táplálék darabjéért 36—40 fillért kell adnunk. A tojáskereskedők, akik naponként meghallgatják a bevásárló közönség siró panaszait, azt mondják, hogy a külföldi kiviteli ügynökök valósággal elárazzák az ország különböző vidékeit és nincs az az ár, amelyet meg ne adnának a tojásért s ezért a fővárosi kereskedelem is kénytelen a külföldi ügynökök által fizelett árak után igazodni, különben kitenne magát annak, hogy nem tudna áruhoz jutni. Szó volt annak idején a tojás árának maximálásáról is, midőn azonban, — mondták akkor az illetékes körök, — kötelezettséget vállaltunk a külföldi szállításokat illetően, a maximálás tervétől el kellett tekinteni azért, mert féltő volt, hogy ha nem engedik az árakat szabadjára kifejlődni, akkor a külföldi kereskedelem nem tud áruhoz jutni s ennek folytán nem tudunk eleget tenni vállalt kötelezettségünknek.

Csodálatos dolog, hogy a minisztérium, amelynek kiküldöttjei pedig idonkint látogatást tesznek a tojástőzsdén, ennyire rövidlátóan intézték ezt a kérdést. Hiszen, hogy egyebet ne említsünk, a burgonya árárt is maximálták az országban és a burgonya kivitelére is van bizonyos kötelezettségünk, hogyan van az tehát, hogy e kötelezettségünknek eleget tudunk tenni és a burgonya ára még sem emelkedik? Hogyan van az, hogy meg tudunk tartani a burgonya kilonkinti 26

filléres árárt, — a tojás ára pedig két hónap leforgása alatt husz fillérről 40 fillérré szökött föl?

Ha a minisztérium, amely szoros kontakfust tart fönn a tojástőzsdével, kissé látóbb szemmel tekintene szét, észre kellene vennie, hogy itt ismét a háborus konjunktura önző egyéni érdekeket kielégítő kihasználásáról van szó. Eltekintve attól, hogy a külföldi ügynökök alkunélküli vásárlása rohamosan szökette föl a tojás árárt, eltekintve attól, hogy sem Bulgáriából, sem Törökországból nem kapunk szállítmányokat az idén, éppen a tojáskereskedők között olyan érdekeltség teremtődött, melynek rejtett céljait maguk a tojáskereskedők a következőképpen mondták el:

— Ezelőtt körülbelül két hónappal megalakult egy részvénytársaság, azt kurtólván világgá, hogy a tojásállapotok konszolidálását tűzte céljául. Már akkor a külföldi szállítások miatt megcsappant a budapesti tojáskontingens, és e részvénytársaság azt mondta, hogy éppen azért adja össze millióit, hogy vidéki bevásárlásai által gondoskodjék a főváros tojásszükségletének ellátásáról. Ehelyett azonban az történt, hogy ez a milliomos cég magához ragadta a külföldi szállításokat. Így Németországba a Zentral-Eiereinkaufsgesellschaft részére ő exportálja az ország tojás mennyiségének nagyrészét. Ez azonban — mondják a kereskedők — a közállapotokra nézve még türhető volna, mert hiszen itt csupán arról van szó, hogy ez a cég keresi meg azt a hasznot, amit megalakulása előtt kisebb exportcégek kerestek meg, s így legföljebb a kiskereskedőnek fájhat a cég e tekintetbeni munkálkodása. A közérdek szempontjából azonban már nem közömbös az, hogy ez a milliomos társaság teljesen elfelejtette kintzött programját, azt, hogy a budapesti tojásszükségletéről gondoskodjék. De nemcsak elfelejtette, hanem egyenesen a fővárosi közszükséglet ellen dolgozik a maga haszna céljából. Nem elég az, hogy a vidék legnagyobb részein ez a cég szedi össze a tojást, hanem külön megbízottat tart a fővárosban, aki a főváros területére, tehát a főváros piacára, a fővárosi szükséglet fedezésének céljából érkező tojás mennyiséget is összevásárolja a külföld számára. Ez a megbízott pedig a fővárosi csarnokokban a társaság vezetőjének, egy tojásnagykereskedőnek a rokona, aki legutóbb is Csehországba szállítandó tojás mennyiséget vásárolt össze a cég részére, s hogy mennyi tojást vonhatott el a cég a székesfőváros területéről, elég rámutatni — mondták a kereskedők —, hogy naponkint átlag négyezer korona hasznuk van a budapesti csarnokokban összevásárolt tojás után, ez a négyezer korona hasznuk pedig átlag száz láda tojás után érhető el, száz ládában pedig majdnem 150.000 darab tojás van.

Különben a tojáskereskedők között mozgalom indult meg, hogy memorandumban forduljanak a miniszterhez, hogy rámutassanak az itt leírt és eddig tapasztalt mizériákra. De a kereskedők mozgalmának más célja is van, még pedig az, hogy megakadályozzák a részvénytársaság ama törekvését, hogy magát hivatalos tojásközponttá alakítsa át. A szabad versenyt ugyanis — mint a kereskedők mondják — nagyban gátolta a milliomos részvénytársaság, mert éppen úgy, mint az ő működése előtt a külföldi ügynökök, egyáltalán nem változtatós az árakban s ösmerve a külföld szükségletét és az így várható nagyobb jövedelmet, tőkájével — megbízottaival ráfeküdt a vidékre és alig tud a többi kereskedő versenyt tartani vele. Ha pedig a részvénytársaság tojásközponttá alakulna át, teljesen megszűnne a többi kereskedő részére a bevásárlás lehetősége és akkor a főváros, de a vidék lakossága is teljesen a tojásközpont kénye-kedvének volna

szolgálva. Egy tojásközpont megalakulásától azért is félnek a kereskedők, mert az a tojásmennyiség, melyet máris sikerült eltenni a főváros téli szükségletének fedezésére, abba a veszélyes helyzetbe kerülne, hogy jelentékeny részét elvonnák a főváros közönségétől és külföldre szállítanák, vagy pedig egyéb spekulációk martalékaként dobnák oda. Eddig közel tizenötmillió tojást gyűjtöttek össze télire a hűtőházban.

Nagyobb hiba még, hogy a minisztérium a főszolgabíroságokat ismét felruházta a járások területéről történő kivitel engedélyezésével. A főszolgabíráktól függ tehát, hogy egyes járásokból és községekből mennyit lehet elszállítani, azonban a főszolgabírák nem mindig tudhatják megítélni a más vidékeken való közszükségletet s nem igen tudhatják ezzel összhangba hozni a maguk járásának szükségletét. Kívánatos, hogy a miniszter vonja vissza ezt a rendeletet, mert ez a rendelet eddig is csak olyan bajt eredményezett, hogy még onnan is alig lehetett tojást elhozni, ahol bőséges mennyiségben volt. A tojáskiviteli engedély megszerzéséért rendszerint maga a kereskedő ment a szolgabírói hivatalba, vagy esetleg a megbízottja s ez az időtöltés már szintén benne szerepel a kereskedő kalkulációjában. Azonkívül ha kontingentálta a főszolgabíró a tojás kivitelét, ez a kontingentálás mindig alatta maradt annak a mennyiségnek, mint amit a kereskedő tervbevetett s így a kisebb tökével rendelkező kereskedő egyes vidékeket kénytelen volt számításán kívül hagyni s átengedni a területet a nagytökével, nagyobb apparátussal rendelkezőknek. Ilyként aztán lassan-lassan kezdett a verseny megbénulni és minél benuitabbá vált a verseny, annál magasabbra szökött fel a tojás ára.

A székesfővárosi tojásmennyiség enyhítésére tehát a következő módok kínálkoznak: lehetlenné kell tenni, hogy az ország tojástermékének legnagyobb része egy érdekelttség kezébe kerüljön és lehetlenné kell tenni, hogy a főváros területére és a fővárosi szükséglet elátására érkező tojásmennyiségből fedezzék a külföld szükségletét is.

Oláh vagy román?

A Küküllő mentén, kincses Erdély földjén „tapogatózva“ (Ludendorff, 1916. IX/18), gyáván, ortvámadásra még „előrenyomulnak“. A völgyben, a Küküllő völgyében „még nyílnak a virágok“, a rablás, a gyilkolás vágyától hajtott oláhok reményeinek véres virágai. De „már látod amott a téli világot“, odább keletre, Tutrakán felett, Dobrudzsa síkjain, Nagyszebenben! A tél dere sorvasztja már ott oláhok győzelmi reménységének kérész életű virágát.

És olvasom nagy lelki gyönyörűséggel a „hivatalos“-okat a keleti Judás bűnhődéséről. Am olvasás közben valami szépséghiba ötlik nap mint nap a szemembe, ez a két szó: „román“ s „Románia!“

Megkövetem szépen a magyar sajtót, a magyar írókat s mindazokat, akiket illet, töröljék ki végre ezt a két szót a magyar nyelv szótárából!

Kötelességünk ezt megtenni nemcsak azért, mert halálos, mert a leggyűlöltebb ellenségünkről van szó, de annál a különös tisztelet és szeretetnél fogva is, melylyel mi magyarok sok századon át csüngtünk a római kor, a latinság kultúráján, irodalmi, művészeti és egyéb emlékein. A nagy római népnek, a latin kultúrának ez a tisztelete sem engedheti megúrnunk azt, hogy egy főleg teljességgel idegen népelem a Cézárók népének, Vergílius, Cícero, Tacitus népének emlékét megszenteltelentse!

Ha még mindig lennének félénkek, még mindig lennének aggályokkal telt lelkek, azok kedvéért idézem befejezésül az olasz Judás egy

népszerű lapjában, a római *Resto del Carlino*-ban kevéssel az oláh hadüzenetet megelőzőleg megjelent következő sorokat:

„Ha a románok azzal dicsekszenek, hogy velünk egy törzsből valók, ezzel tulajdonképpen bennünket gyaláznak. Mi tagadjuk ezt a rokonságot, mert ennek a dunamenti országnak csak neve és nyelve maradt latin. A nevet el kell vennünk tőle és ezentul moldovai oláhoknak fogjuk nevezni őket. Barbárok, dákok, törökök, magyarok, bolgárok, zsidók és cigányok keveréke ők és ehhez még hozzájárul orosz vallásuk és porosz származásu uralkodójuk. Ezéből láthatjuk, hogy ilyen távol állnak tőlünk ezek a félbarbárok. Meg kellett ezt egyszer irni, mert az olasz sajtó még mindig hiu ábrándokkal áztatja a közvéleményt és nem adta fel reményét, hogy az oláh vezérférfiak végül mégis beváltják szavukat és fegyverrel mellénk állnak. Lasciate ogni speranza, mert az oláh hazug és hitszegő!“

Kemény beszédek ezek, de igazak! Igazak, bár egy szívből gyűlölt ellenségünktől erednek s százszor igazak, ha meggondoljuk, hogy egyik „latin nővér“ mondta a másokról.

A menekültek értesítője

Az erdélyi menekültek kérdezősködései számára a *Magyarország* külön rovatot nyitott. Minden hozzánk beküldött kérdezősködést, tudósítást közöltünk és megállapíthatjuk, jó eredménnyel. Sokan egymásra találtak, rokonaiknak, barátaiknak, ismerőseiknek a *Magyarország*-ból tudták meg tartózkodási helyét. Lapunk ezután is szívesen teszi közzé a menekültek kérdezősködéseit, még pedig éppen úgy, mint eddig, ezután is díjtalanul.

Háromszékvármegye Sepső járá főszolgabírája föl hívja Sántha Lajos és Péterfi Gyula mikóujfalusi, Velzer Ferenc illyefalvi, Kelemen Árpád pepsibenyői, Deák Lajos szentivánlaborfalvai, Rápolti Mózes uzoni, Szabó Elek bikfalvi, Mike Kálmán bodolai, Józsa Gyula gidófalvi, Fejér Károly sepsiköröspataki községi, illetve körjegyzőket, hogy Orosházán a főszolgabírói hivatalban szolgálati beosztás végett haladéktalanul jelentkezzenek.

Ajnádi Konecz Bertalant keresi Eszenyei Antal Pozsony, Klarissa-utca 5. Régi gimnázium II. 10. sz.

Székelyudvarhelyiek! Ha valaki tud édesanyámról, legyen szíves, értesítsen. Címem: Balázs Imre, Arad, Rákóczi-utca 17. sz.

Zacharias János Kostelek, közölje tartózkodási helyét József Szanatórium Egyesület elnökségével, Sümeg.

Balázs Jakab tizedes (24. honvéd lábadozó osztálynál Nagyváradon) keresi feleségét és öt gyermekét, akik Csíkrákosról menekültek.

Benedek Mihály és Benedek Jakab népfőlkölőkről aki tud, sziveskedjék engem értesíteni, előbbi Csíkvármegye Drágószőlő, utóbbi Brassó megye Kisgátpataki csendőrorőrsre volt beosztva. Benedek Albert szemlész, Teke, Kolozsmegye.

Keresztes Jánosné csiksekefalvi menekült keresi Brassóból menekült Gyűjtő Boriska leányát. Címe: Csénye, u. p. Porpác, Vas megye.

Csikszépvizről Kuna Józsefet és családját, Csikszépvizről Bodó Andrást és családját, Csikszeredéből Bartha Ignácét keresi Csiklusnádról menekült Kuna Juliska, Budapest, Liliom-utca 50. III. 42. sz.

Bara Antal 82-ös katona (Tábori posta 363) keresi Gyergyószentmiklósról menekült édesapját, Bara Jánost.

Szöcs András ny. járásörmester, gyergyóditrói menekült Vámospéresen, Kis-utca 555. sz. alatt lakik.

Hirschhorn Lipótné datki lakos Erdőszentgyörgyvöl Ujfehértó (Szabolcsm.) községbe menekült.

Fehér András csendőrorőrsparancsnok Gyergyó-borszékéről, közölje tartózkodása helyét József Szanatóriumegyesület elnökségével Sümeg.

Gáspár Lajos segesvári járásbíró Orosházán lakik Hajnal-utca 281. sz. alatt.

Kőszegi Róza (Budapest, VII., Rákóczi-ut 82. II. 5.) keresi anyját, özv. Kőszegi Ignácét Csíkrákosról.

Bajko Zsigmond honvéd értesíti feleségét, aki Maksáról menekült, hogy ő Bpsten, VI., Andrássy-ut 71. szám alatti hadikórházban van.

Benedek Mihály segesvári tanfelügyelő jelenlegi lakása: Orosháza, polgári iskola.

Schmied János gyergyószentmiklósi kereskedő (lakik: Budapest, Elemér-u. 32. II. e. 9. ajtó) keresi Balla Sándort és nejét, kik Gyergyószentmiklósról menekültek.

Gereöffy Csanád gyergyószentmiklósi tanító és hozzátartozói Pásztón (Hevesm.) lakik.